

Vergaderjaar 2009–2010

32 214

Instellen baten-lastendienst GBO.Overheid

Nr. 2

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 17 december 2009

De vaste commissie voor Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties¹ heeft enkele vragen en opmerkingen aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voorgelegd over de brief van 10 november 2009 houdende het instellen van de baten-lastendienst GBO.Overheid (Kamerstuk 32 214, nr. 1) ter beantwoording aan.

Deze vragen en opmerkingen, alsmede de daarop op 16 december 2009 gegeven antwoorden voorzien van een inleiding, zijn hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Leerdam

De griffier van de commissie,
Van Leiden

¹ Samenstelling:

Leden: Halsema (GroenLinks), Van Beek (VVD), Van der Staaij (SGP), De Pater-van der Meer (CDA), Van Bochove (CDA), Gerkens (SP), Sterk (CDA), Algra (CDA), De Krom (VVD), ondervoorzitter, Boelhouwer (PvdA), Leerdam (PvdA), voorzitter, Griffith (VVD), Pechtold (D66), Irrgang (SP), Brinkman (PVV), Kuiken (PvdA), Kalma (PvdA), Van Raak (SP), Van der Burg (VVD), Schinkelshoek (CDA), Leijten (SP), Thieme (PvdD), Bilder (CDA), Anker (Christen-Unie) en Heijnen (PvdA).

Plv. leden: Azough (GL), Teeven (VVD), Van der Vlies (SGP), Joldersma (CDA), Smilde (CDA), Polderman (SP), Spies (CDA), Knops (CDA), Aptroot (VVD), Vermeij (PvdA), Wolbert (PvdA), Zijlstra (VVD), Van der Ham (D66), Van Gerven (SP), De Roon (PVV), Timmer (PvdA), Heerts (PvdA), Van Bommel (SP), Remkes (VVD), Çörüz (CDA), De Wit (SP), Ouwehand (PvdD), Van Haersma Buma (CDA), Cramer (ChristenUnie) en Kraneveldt-van der Veen (PvdA).

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Algemeen

De leden van de CDA-fractie hebben geen overwegende bezwaren tegen het instellen van een baten-lastendienst GBO.Overheid. De leden van de CDA-fractie zijn wel verrast door het onverwachte voorstel om GBO.Overheid per 1 januari 2010 al de tijdelijke status van baten-lastendienst te verlenen. Hoe is de besluitvorming hieromtrent tot stand gekomen?

De leden van de fractie van de PvdA hebben kennis genomen van het voornemen om met ingang van 1 januari 2010 de baten-lastendienst GBO.Overheid in te stellen. De leden van de PvdA-fractie zijn van mening dat aan een dergelijke beslissing een gedegen afweging vooraf dient te gaan, die niet gemaakt kan worden op basis van de informatie die de Kamer nu heeft ontvangen. De leden van de PvdA-fractie worden graag op de hoogte gebracht van de redenen waarom u hebt besloten tot de instelling van GBO.Overheid als baten-lastendienst, aangezien in uw brief niet staat welke redenen tot deze keuze geleid hebben.

De leden van de SP-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het voornemen en zien het belang van een samenhangende ICT-infrastructuur, om zo elektronische zaken snel en makkelijk af te kunnen handelen.

De leden van de VVD-fractie willen een nadere toelichting waarom is besloten tot de instelling van GBO.Overheid als baten-lastendienst? Wat zijn de gevolgen als het niet lukt om de GBO.Overheid per 1 januari 2010 de tijdelijke status van baten-lastendienst te geven?

De instellingsvoorwaarden

De leden van de CDA-fractie vragen u aan te geven waarom wordt voorgesteld om de status tijdelijk te verlenen? Waarom wordt een periode van maximaal drie jaar uitgetrokken om aan de instellingsvoorwaarden te voldoen? Met welke instellingsvoorwaarden worden vertragende knelpunten verwacht?

Het valt de leden van de PvdA-fractie op dat besloten is over te gaan tot instelling van een tijdelijke baten-lastendienst en niet tot een definitieve baten-lastendienst. De brief impliceert echter dat er nu al wordt voldaan aan de drie instellingseisen. In hoeverre wordt nu al voldaan aan de instellingseisen, wat moet GBO.Overheid de komende drie jaar bereiken om te voldoen aan de eisen en waarom is gekozen voor een tijdelijke instelling?

De leden van de VVD-fractie willen weten of het de bedoeling is dat de GBO.Overheid uiterlijk per 1 januari 2013 de definitieve status van baten-lastendienst krijgt? Zo nee, wanneer wel?

De leden van de CDA-fractie willen graag weten welke indicatoren, waarmee inzicht wordt gegeven in de doelmatigheid, door GBO.Overheid zijn ontwikkeld? Wat is op dit moment de nulmeting als het gaat over de doelmatigheid van GBO.Overheid? Welke verbeteringen heeft u als doelstelling voor 2010 voor ogen? Verder vragen de leden van de CDA-fractie zich af waarom deze doelstellingen niet te realiseren zijn zonder het instellen van een baten-lastendienst?

Wat staat er allemaal in het gezamenlijke startdocument van u en uw collega van Financiën, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Beperkt dat zich tot de drie voorwaarden, zoals vermeld in uw brief? Welke doelmatigheidsprykkels ontbreken volgens u in het huidige functioneren van

GBO.Overheid en welke prestatieafspraken heeft u bijvoorbeeld voor ogen bij de doelmatigheid van de bedrijfsvoering? Verder willen de leden van de CDA-fractie graag weten hoe het kostprijsmodel er uit ziet, dat nu al door GBO.Overheid is ontwikkeld? Is het de bedoeling dat er nog een nieuw kostprijsmodel wordt ontwikkeld?

Een doelmatiger uitvoering van overheidsbeleid en aanbidding van overheidsdiensten is voor de leden van de PvdA-fractie een belangrijk doel. In dat kader vragen deze leden wat de verwachte toegevoegde waarde is van het functioneren van GBO.Overheid als baten-lastendienst in plaats van een gewone dienst? Ook vragen de leden van de PvdA zich af welke gevolgen te verwachten zijn van de instelling van de baten-lastendienst GBO.Overheid voor de doelstelling van het kabinet om de lastendruk te verminderen?

De leden van de fractie van de PvdA zijn benieuwd naar de wijze waarop in het sturingsmodel van GBO.Overheid de doelmatigheid wordt vergroot. Kunt u uiteenzetten op welke manier u verwacht dat inzicht in de kostprijs en kwaliteit van de oordelen van de baten-lastendienst GBO.Overheid tot doelmatigheidsverbetering leidt? Tevens willen de leden van de PvdA-fractie graag weten of GBO.Overheid ook kan werken voor derden? Zo ja, welke gevolgen heeft dit voor het sturingsmodel?

De leden van de PvdA-fractie lezen dat er indicatoren zijn opgesteld om de doelmatigheid en de kwaliteit te meten en dat de eigenaar prestatieafspraken zal maken. Kunt u inzicht geven in deze vastgestelde indicatoren en de aard van de prestatieafspraken die u als eigenaar wilt maken?

Bij organisatieveranderingen vinden de leden van de PvdA-fractie het van belang dat er aandacht is voor de risico's. Is er een risicoanalyse gemaakt van de vorming van de tijdelijke baten-lastendienst? Zo ja, welke maatregelen zijn naar aanleiding van de risicoanalyse genomen?

De leden van de CDA-fractie, de PvdA-fractie en de VVD-fractie willen meer inzicht in de financiële aspecten van de instelling van GBO.Overheid als baten-lastendienst. Welke baten en lasten verwacht u voor het jaar 2010 en welke voor verdere jaren?

Verder willen de leden van de PvdA-fractie en de VVD-fractie weten waarom de openingsbalans niet per 1 januari 2010 is opgesteld, maar pas gepresenteerd wordt in de eerste suppletoire begroting?

Voor het succes van de organisatie is het wel noodzakelijk dat er voldoende vertrouwen is in de diensten die zij aanbieden, zo stellen de leden van de SP-fractie. Vertrouwen van de dienstverleners die de diensten van de GBO.Overheid afnemen, maar ook vertrouwen van mensen en bedrijven die bij de dienstverleners aankloppen. Een belangrijke voorwaarde voor dat vertrouwen is de veiligheid van de ICT-infrastructuur en de gegevensbescherming. Op welke manier zorgt de GBO.Overheid voor deze bescherming en veiligheid, zodat privacygevoelige gegevens niet in handen kunnen komen van onbevoegde derden?

De leden van de SP-fractie stellen vast dat u in uw toelichting aan geeft dat de doelmatigheid van de GBO.Overheid een belangrijke doelstelling is. Deze doelmatigheid kan worden bereikt door een lagere kostprijs bij gelijke kwaliteit, of een hogere kwaliteit bij gelijke kostprijs. De kosten worden dus afgezet tegen de kwaliteit. De leden van de SP-fractie vragen zich af wat de overhand heeft. Is dat uiteindelijk de prijs of is dat de kwaliteit? Gaat u zorgen voor minimale kwaliteitseisen waaraan voldaan moet worden, om te voorkomen dat omwille van de prijs het kwaliteitsniveau ongewenst afneemt?

U hebt net als de Kamer het plan van de staatssecretaris van Economische Zaken, «Nederland Open in Verbinding», omarmt, zo stellen de leden van de SP-fractie. Dat betekent dat de overheid waar mogelijk het gebruik van open source software en open standaarden moet gaan toepassen. Dat gaat volgens de leden van de SP-fractie dus ook gelden voor GBO.Overheid. Kunt u aangeven hoe GBO.Overheid uitvoering gaat geven aan dit plan?

De leden van de VVD-fractie informeren naar de verwachte toegevoegde waarde van het functioneren van GBO.Overheid als baten-lastendienst? In hoeverre zijn publieke dienstverleners verplicht om producten van de GBO.Overheid af te nemen? Op welke wijze wordt concreet gestuurd op een hogere kwaliteit en hoe wordt de verlaging van de kostprijs gerealiseerd? Ten slotte willen de leden van de VVD-fractie op dit punt weten welke prestatieafspraken worden gemaakt met de opdrachtgevers ten behoeve van doelmatigheid van de bedrijfsvoering?

Informeren van de Kamer

De leden van de CDA-fractie, de PvdA-fractie en van de VVD-fractie willen graag weten waarom de Kamer nooit is geïnformeerd over het voornemen om deze baten-lastendienst in te stellen en waarom het voornemen zelfs niet is meegenomen in de begroting voor 2010?

Het bevreemdt de leden van de PvdA-fractie dat de Kamer pas in november 2009 op de hoogte is gebracht van het voornemen tot instelling van de baten-lastendienst per 1 januari 2010. Waarom is de Kamer niet eerder geïnformeerd over het voornemen tot instelling van GBO.Overheid als baten-lastendienst en waarom is de Kamer pas zo laat betrokken bij het proces?

De leden van de CDA-fractie vragen zich af hoe de Kamer kan controleren dat de verwachtingen en doelstellingen van deze nieuwe baten-lastendienst worden gehaald.

Ten aanzien van het volgen van de ontwikkeling van GBO.Overheid als baten-lastendienst willen de leden van de PvdA-fractie en de VVD-fractie graag weten op welke wijze het voor de Kamer inzichtelijk wordt in hoeverre de doelmatigheid en de kwaliteit van de dienstverlening is verbeterd? Ten slotte willen de leden van de PvdA-fractie en de VVD-fractie weten welke prestatie-indicatoren en kengetallen u van plan bent op te nemen in de begrotings- en verantwoordingsdocumenten?

II Reactie van de minister

Inleiding

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van het verslag van het schriftelijk overleg (II 2008/2009, 32 214, nr. 2) waarin de leden van de vaste commissie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een aantal vragen hebben gesteld naar aanleiding van mijn brief inzake de instelling van de baten-lastendienst GBO.Overheid van 10 november jl.

Ik ga in mijn beantwoording eerst in op de redenen voor de instelling van de baten-lastendienst GBO.Overheid. Vervolgens informeer ik u over de betrokkenheid van uw Kamer bij dit proces. Daarna beantwoord ik uw vragen over de doelmatigheid van GBO.Overheid. En ten slotte ga ik nog in op enkele overige vragen die de leden hebben gesteld.

Instelling van de baten-lastendienst GBO.Overheid

De leden van de fracties van PvdA en VVD hebben gevraagd waarom ik besloten heb tot het instellen van de baten-lastendienst GBO.Overheid en wat de toegevoegde waarde van deze status is ten opzichte van het zijn van een 'gewone' dienst van mijn ministerie.

Aan het besluit tot het instellen van een baten-lastendienst liggen meerdere redenen ten grondslag. In de eerste plaats is de constructie van baten-lastendienst indertijd ingevoerd om beleid en uitvoering duidelijker te scheiden. GBO.Overheid is een dienst met uitsluitend uitvoerende taken; haar huidige taken vloeien voort uit beleid dat is gevormd door beleidsdirecties binnen meerdere ministeries, waaronder mijn ministerie en het ministerie van Economische Zaken. De constructie van baten-lastendienst is daarom uitermate geschikt voor GBO.Overheid.

Daarnaast is het vanwege het uitvoerende karakter van de dienst wenselijk om de bedrijfsvoering bedrijfsmatiger in te kunnen richten. Dit wordt mogelijk gemaakt door het baten-lastenstelsel. In dit stelsel kunnen namelijk integrale kostprijzen voor de producten worden bepaald, doordat kosten van goederen en diensten aan het tijdvak mogen worden toegerekend waarin het verbruik ervan plaatsvindt. Deze integrale kostprijzen kan GBO.Overheid vervolgens doorberekenen aan haar beleidsopdrachtgevers c.q. klanten (klanten van GBO.Overheid zijn de organisaties met een publieke taak die in hun primaire proces gebruik maken van de producten van GBO.Overheid). Doordat GBO.Overheid als baten-lastendienst kostprijzen hanteert, kan zij ook gebruik maken van benchmarks om haar kostprijzen op onderdelen te vergelijken met activiteiten van vergelijkbare organisaties in de markt. Dit bedrijfsmatige werken zal mijns inziens leiden tot een verbeterde doelmatigheid van GBO.Overheid en daarmee tot lagere kostprijzen dan wanneer GBO.Overheid een «gewone» dienst van mijn ministerie zou blijven.

Vervolgens maakt het besturingsmodel van een baten-lastendienst een verzakelijking in de relaties met de beleidsopdrachtgevers van GBO.Overheid mogelijk. Opdrachten worden alleen uitgevoerd nadat duidelijke afspraken zijn gemaakt over prijs, aantal en kwaliteit van de te leveren producten en diensten. Door deze opdrachten vast te leggen in contracten, een gebruikelijke werkwijze binnen een baten-lastendienst, kunnen beide partijen elkaar aanspreken op het nakomen van de gemaakte afspraken. Door doelmatigheidsprikkels in te bouwen in de relatie tussen enerzijds GBO.Overheid en haar beleidsopdrachtgevers en anderzijds GBO.Overheid en haar eigenaar (de directeur-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties), zal GBO.Overheid ook op deze manier haar doelmatigheid verbeteren (hierop ga ik later in deze brief uitgebreider in). Bovendien zullen in de komende jaren de kosten van steeds meer producten in rekening gebracht worden bij de klanten in plaats van bij de beleidsopdrachtgever. Ook langs die weg zal GBO.Overheid dan gestimuleerd worden doelmatiger te opereren.

De leden van de CDA-fractie hebben gevraagd waarom ik voor de tijdelijke status van baten-lastendienst voor GBO.Overheid heb gekozen, wat er in het gezamenlijke startdocument van mij en mijn collega van Financiën staat, waarom een termijn van drie jaar wordt uitgetrokken voor het voldoen aan de instellingsvoorwaarden en met welke instellingseisen verdragende knelpunten worden verwacht. De leden van de PvdA-fractie willen bovendien weten in hoeverre nu al wordt voldaan aan de instellingsvoorwaarden. In overleg met het ministerie van Financiën is gekozen voor de tijdelijke status, omdat GBO.Overheid op onderdelen van de instellingsvoorwaarden nog stappen dient te zetten om te groeien tot een

volwaardige baten-lastendienst. Zodra GBO.Overheid aan alle instellings-eisen voldoet, zal de definitieve status worden aangevraagd. Het ministerie van Financiën zal dan toetsen of GBO.Overheid zich daadwerkelijk verder heeft ontwikkeld op de afgesproken onderdelen. Over de verder te ontwikkelen onderdelen zijn afspraken gemaakt tussen mijn ministerie en het ministerie van Financiën. Deze afspraken zijn vastgelegd in het gezamenlijk opgestelde startdocument. Zo zal het ministerie van Financiën met name kijken naar de wijze waarop en de mate waarin er sprake is van een productiviteitsverbetering en kostenefficiëntie, en naar de wijze waarop de klanttevredenheid zich ontwikkelt. Ook zal gekeken worden naar de ontwikkeling van het resultaatgerichte besturingsmodel en de invulling van de diverse rollen in de praktijk. Daarnaast zal de inrichting van het kostprijsmodel getoetst worden, evenals de wijzen waarop de producten van GBO.Overheid gefinancierd worden. Ik verwacht op deze onderdelen geen knelpunten die tot vertraging zullen leiden. Het startdocument bevat ten slotte nog een aantal procedurele afspraken.

De leden van de fractie van de VVD hebben gevraagd naar de voorgenomen ingangsdatum van de definitieve status van baten-lastendienst. Zoals ik in mijn brief van 10 november jl. heb gemeld, is het de bedoeling dat GBO.Overheid uiterlijk 1 januari 2013 de definitieve status krijgt. Een baten-lastendienst kan maximaal drie jaar de tijdelijke status hebben. Binnen deze termijn moet door het ministerie van Financiën getoetst worden of de baten-lastendienst geheel aan de instellingseisen voldoet en de definitieve status kan krijgen. Voor GBO.Overheid zal deze toets dus uiterlijk in 2012 worden uitgevoerd.

De leden van de PvdA-fractie hebben gevraagd of er een risicoanalyse is gemaakt van de vorming van de tijdelijke baten-lastendienst. Er is geen afzonderlijke risicoanalyse gemaakt van de vorming van de tijdelijke baten-lastendienst; dit is niet opgenomen in de regelgeving inzake de vorming van baten-lastendiensten en maakt dus geen onderdeel uit van de procedure voor het instellen van een baten-lastendienst. Om tot het genoemde startdocument te komen, heeft het ministerie van Financiën echter wel uitgebreid onderzoek gedaan naar de mate waarin GBO.Overheid klaar is om als tijdelijke baten-lastendienst te starten. Op grond daarvan heeft het ministerie van Financiën zijn groen licht daarvoor gegeven. Daarnaast heeft de Rijksauditdienst in 2009 onderzoek gedaan naar de mate waarin GBO.Overheid voldoende voorbereid is op het zijn van baten-lastendienst en is risicomanagement een vast onderdeel van de bedrijfsvoering van GBO.Overheid.

De leden van de VVD-fractie hebben gevraagd wat de gevolgen zijn als het niet lukt om GBO.Overheid per 1 januari 2010 de tijdelijke status van baten-lastendienst te geven. Wanneer dit onverhoopt niet lukt, dan kunnen de genoemde doelmatigheidsverbeteringen in veel mindere mate optreden en zullen daarmee de kostprijzen op een hoger niveau blijven liggen.

Betrokkenheid van de Tweede Kamer

De leden van de CDA-fractie hebben gevraagd hoe mijn besluit tot het instellen van de baten-lastendienst GBO.Overheid tot stand is gekomen. Evenals de leden van de PvdA- en VVD-fractie hebben zij gevraagd naar de betrokkenheid van de Kamer daarbij en waarom het voornemen niet is meegenomen in de begroting voor 2010.

Bij de oprichting van GBO.Overheid heeft de toenmalige minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties al aangegeven voornemens te zijn GBO.Overheid als baten-lastendienst vorm te geven. Uw

Kamer is daarover geïnformeerd in zijn brief over modernisering van de overheid d.d. 11 augustus 2006 (II 2005/2006, 29 362, nr. 103). Tijdens de reorganisatie van mijn ministerie in 2008 is het traject tot het instellen van de baten-lastendienst tijdelijk stopgezet. Na afronding van deze reorganisatie is dit traject eind 2008 weer opgestart. Tot aan de zomer van 2009 is in samenspraak met het ministerie van Financiën gewerkt aan het vereiste startdocument. Op 2 september jl. heeft het ministerie van Financiën groen licht gegeven voor de instelling van de tijdelijke baten-lastendienst en is het traject richting uw Kamer ingezet. Dit heeft geleid tot mijn brief d.d. 10 november jl.

Mijn voornemen tot het instellen van de baten-lastendienst GBO.Overheid is nog niet opgenomen in de begroting voor 2010, omdat ten tijde van het opstellen van deze begroting het doorlopen van de instellingsprocedure nog in volle gang was. Wanneer GBO.Overheid per 1 januari 2010 daadwerkelijk als baten-lastendienst wordt ingesteld, dan wordt dit via de eerste suppletore begroting van 2010 in de begroting verwerkt.

Doelmatigheid van GBO.Overheid

Een belangrijk deel van de vragen van de fracties heeft betrekking op de beoogde doelmatigheidsverbeteringen van GBO.Overheid. Er is door de leden van de CDA- en PvdA-fracties gevraagd welke indicatoren zijn ontwikkeld om inzicht te geven in de doelmatigheid van GBO.Overheid. Daarnaast hebben zij, evenals de VVD-fractie, gevraagd welke prestatieafspraken er met GBO.Overheid zijn gemaakt. De leden van de CDA-fractie hebben tevens gevraagd wat op dit moment de nulmeting van de doelmatigheid is en welke verbeteringen er voor 2010 als doel zijn gesteld. Ook wil de CDA-fractie weten welke doelmatigheidsprykkels in het huidige functioneren van GBO.Overheid ontbreken. De leden van de VVD-fractie hebben eveneens gevraagd hoe er zal worden gestuurd op een hogere kwaliteit en een lagere kostprijs. Zowel de leden van de CDA als van de PvdA-fractie vragen zich af of de doelmatigheidsverbeteringen daadwerkelijk alleen met de constructie van baten-lastendienst zijn te realiseren. Daarnaast willen de leden van de PvdA-fractie weten op welke manier ik verwacht dat inzicht in de kostprijs en kwaliteit tot doelmatigheidsverbeteringen leidt.

Het verbeteren van de doelmatigheid is een belangrijke reden voor het instellen van de baten-lastendienst GBO.Overheid. In het bovenstaande ben ik reeds kort ingegaan op de wijze waarop de constructie van baten-lastendienst bijdraagt aan een verbetering van de doelmatigheid van GBO.Overheid. In het onderstaande licht ik dit verder toe.

De prestatie-indicatoren op basis waarvan GBO.Overheid zal rapporteren over haar doelmatigheid zijn voor 2010 op hoofdlijnen gereed. In ieder geval zal worden gerapporteerd over de kosten per product, de klanttevredenheid en het verkrijgen van een Third Party Mededeling (dit is een verklaring van Register EDP auditors bij de verantwoording van GBO.Overheid over de producten en beheerprocessen, opgesteld na toetsing aan vooraf opgestelde criteria). Daarnaast zal de jaarlijkse bedrijfsvoerings-audit inzicht geven in de doelmatigheid van GBO.Overheid.

In het eerder genoemde startdocument is beschreven welke indicatoren verder moeten worden ontwikkeld. In de loop van 2010 zal GBO.Overheid in ieder geval doelstellingen kwantificeren met betrekking tot de verlaging van de kostprijzen en de verhoging van de kwaliteit. De meting van de prestatie-indicatoren over 2010 zal als nulmeting fungeren bij de toets die zal worden uitgevoerd voor het toekennen van de definitieve status. Ook zal GBO.Overheid de kosten van haar bedrijfsvoering met die van de markt vergelijken door een benchmark uit te voeren.

In 2008 is GBO.Overheid gestart met tijdschrijven en de opzet van een kostprijsmodel; in 2009 is dit verder toegespitst op het model van de baten-lastendienst. Door aan de beleidsopdrachtgever inzicht te geven in de kostenopbouw van producten en diensten kan deze gerichter sturen op de kosten. Met de beleidsopdrachtgever worden daarnaast afspraken gemaakt over de kwaliteit van de te leveren prestaties. Deze prestatie-indicatoren geven inzicht in de kwaliteit en doelmatigheid van de organisatie, waardoor zowel de beleidsopdrachtgever als de eigenaar gerichter kunnen sturen op doelmatigheid.

De leden van de fractie van de SP hebben gevraagd wat bij het verbeteren van de doelmatigheid de overhand heeft: de kostprijs of de kwaliteit van de producten van GBO.Overheid. Ook hebben zij gevraagd of ik minimale kwaliteitseisen zal stellen om te voorkomen dat omwille van de prijs het kwaliteitsniveau ongewenst afneemt.

De dienstverlening van GBO.Overheid is gericht op een excellent beheer van haar producten. Vanuit deze focus worden afspraken met de beleidsopdrachtgever gemaakt over de kwaliteit van de producten en diensten. Diverse doelmatigheidsprykkels maken deze kwaliteit inzichtelijk; hierbij kan gedacht worden aan audits, benchmarks en klanttevredenheidsonderzoeken.

Vervolgens draagt het verschil in belangen van alle betrokken partijen eraan bij dat de kostprijs zo laag mogelijk blijft. De beleidsopdrachtgever is gebaat bij een kwalitatief zo goed mogelijk product tegen een zo laag mogelijke prijs, terwijl de opdrachtnemer op zijn beurt gebaat is bij een zo goed mogelijk product tegen een kostendekkende prijs (de eigenaar ziet bovendien op dit laatste toe).

Onderhandelingen tussen beleidsopdrachtgever en opdrachtnemer zorgen ervoor dat de prijs zo laag mogelijk is en dat de kwaliteit voldoende blijft. Het is dus niet zo dat òf de prijs, òf de kwaliteit de overhand heeft bij het verbeteren van de doelmatigheid. De beleidsopdrachtgever heeft alle belang bij kwalitatief goede producten en diensten. Daarnaast zijn de klanten van GBO.Overheid vertegenwoordigd in de Programmaraad; deze Programmaraad adviseert de eigenaar van GBO.Overheid over (onder andere) het kwaliteitsniveau van de dienstverlening van GBO.Overheid. Minimale kwaliteitseisen zijn per product vastgelegd in zogeheten «Service Level Agreements». Zo is bijvoorbeeld afgesproken dat DigiD een beschikbaarheidspercentage heeft van ten minste 99,5 procent. Ten slotte houdt de eigenaar van GBO.Overheid toezicht op de kwaliteit van de producten. Mijns inziens is het daarom niet nodig dat ik aanvullende minimumeisen aan de kwaliteit opleg.

De leden van de CDA-fractie hebben gevraagd hoe uw Kamer kan controleren of de verwachtingen en doelstellingen van de baten-lastendienst GBO.Overheid worden gehaald. Ook de leden van de PvdA- en VVD-fracties willen weten hoe het voor de Kamer inzichtelijk wordt in hoeverre de doelmatigheid en de kwaliteit van de dienstverlening zijn verbeterd en welke indicatoren ik in de begrotings- en verantwoordingsdocumenten zal opnemen. In de ontwerpbegroting van mijn ministerie zal voor de belangrijkste indicatoren gemeld worden welke doelstellingen er voor het betreffende jaar worden gesteld. Zoals gezegd zijn dit in ieder geval de kosten per product, de klanttevredenheid en het verkrijgen van een Third Party Mededeling. GBO.Overheid zal elk trimester aan de eigenaar rapporteren over de ontwikkeling van haar doelmatigheid. Tevens zal hierover worden gerapporteerd in het jaarverslag van mijn ministerie. In alle begrotings- en verantwoordingsdocumenten zullen de Rijksbegrotingsvoorschriften gevolgd worden; vanaf 2010 schrijven deze voor baten-lastendiensten een aantal standaard doelmatigheidsindicatoren voor. Op deze wijze wordt uw Kamer geïnformeerd over de mate waarin de doelstellingen van deze nieuwe baten-lastendienst worden gerealiseerd. Vanzelfsprekend wordt

de toekenning van de definitieve status van baten-lastendienst te zijner tijd aan uw Kamer voorgelegd.

Overige vragen

De leden van de fracties van CDA, PvdA en VVD hebben gevraagd welke baten en lasten ik voor het jaar 2010 en verder verwacht en waarom de openingsbalans niet per 1 januari 2010 is opgesteld, maar pas gepresenteerd wordt in de eerste suppletore begroting van 2010. De verwachte baten en lasten voor het jaar 2010 zijn ruim € 56 mln. Voor de jaren daarop hangt het bedrag af van welke nieuwe producten er door GBO.Overheid in beheer worden genomen. In de ontwerpbegroting van mijn ministerie zal hierin jaarlijks inzicht aan uw Kamer worden gegeven. De openingsbalans wordt per 1 januari 2010 opgesteld. Deze moet echter door de Rijksauditedienst worden beoordeeld en van een verklaring worden voorzien. Daardoor is de eerste suppletore begroting van 2010 het eerste moment waarop een definitieve, goedgekeurde openingsbalans in de begroting verwerkt kan worden.

De leden van de CDA-fractie hebben gevraagd hoe het kostprijsmodel dat door GBO.Overheid is ontwikkeld, eruitziet en of het de bedoeling is dat er een nieuw kostprijsmodel wordt ontwikkeld. Het kostprijsmodel bepaalt op welke wijze de directe en indirecte kosten aan de producten en diensten toegerekend worden. Het startdocument beschrijft de gehanteerde systematiek. Het is niet de bedoeling dat er nog een nieuw kostprijsmodel wordt ontwikkeld, maar het model zal wel verder vervolmaakt worden. Het streven is om in 2011 de kosten van het gebruik van de producten van GBO.Overheid via outputsturing te financieren, uitgezonderd het Bureau Forum Standaardisatie en PKloverheid. Uitgangspunt is dat de beleidsopdrachtgevers binnen de gemaakte bestuurlijke afspraken bepalen op welke wijze de outputsturing plaatsvindt: via de beleidsopdrachtgever en/of via doorberekening aan klanten. Over de wijze waarop klanten bijdragen in de kosten van producten van GBO.Overheid zijn overigens op 3 december jl. afspraken gemaakt in de bestuurlijke regiegroep dienstverlening en e-overheid, waarvan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voorzitter is.

De leden van de fractie van de PvdA hebben gevraagd naar de te verwachten gevolgen van de instelling van de baten-lastendienst GBO.Overheid voor de doelstelling van het kabinet om de lastendruk te verminderen. Er is op zich geen relatie tussen de instelling van de tijdelijke baten-lastendienst GBO.Overheid en de kabinetsdoelstelling om de administratieve lasten te verminderen. De producten en diensten van GBO.Overheid dragen echter wel bij aan deze doelstelling. GBO.Overheid heeft producten in beheer waarvan alle organisaties met een publieke taak gebruik kunnen maken. Door deze producten gemeenschappelijk te beheren, hoeft niet iedere organisatie deze producten zelf te ontwikkelen en te beheren. Een voorbeeld hiervan is het authenticatiesysteem DigiD. De status van tijdelijke baten-lastendienst zorgt ervoor dat dit op een doelmatiger wijze gebeurt.

De leden van de PvdA-fractie hebben gevraagd of GBO.Overheid ook voor derden kan werken en welke gevolgen dit heeft dit voor het besturingsmodel. Alleen organisaties met een publieke taak kunnen klant van GBO.Overheid zijn. In het besturingsmodel is geregeld hoe de opdrachtverlening dient te verlopen. De eigenaar van GBO.Overheid ziet hierop toe. GBO.Overheid werkt niet voor organisaties die geen publieke taak hebben.

De leden van de fractie van de SP hebben gevraagd op welke manier GBO.Overheid zorgt voor de bescherming van haar gegevens en de veiligheid van haar ICT-infrastructuur, zodat privacygevoelige gegevens niet in handen kunnen komen van onbevoegde derden. Op het gebied van informatiebeveiliging hanteert GBO.Overheid de eisen die zijn gebaseerd op de Code voor Informatiebeveiliging, het Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksoverheid (VIR), het Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksoverheid Bijzondere Informatie (VIR-BI), de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP), de Wet Burger Service Nummer (BSN) en uitgevoerde risicoanalyses. De beleidsmatige basis voor dit plan is het informatiebeveiligingsbeleid van GBO.Overheid en dat van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Daarmee is de bescherming van gegevens en de veiligheid van de ICT-infrastructuur naar mijn mening voldoende gewaarborgd.

Tevens hebben de leden van de SP-fractie gevraagd hoe GBO.Overheid uitvoering gaat geven aan het plan Nederland Open in Verbinding. Nederland Open in Verbinding (NOiV) is een programma van stichting ICTU dat overheidsorganisaties informeert over de mogelijkheden van open standaarden en open source software en stimuleert deze waar mogelijk toe te passen in hun informatiesystemen. GBO.Overheid maakt zo veel als mogelijk gebruik van open source en/of open standaarden. Zo is het authenticatiesysteem DigiD gebaseerd op open source. Verder is Bureau Forum Standaardisatie onderdeel van GBO.Overheid; dit bureau voert het secretariaat voor het Forum en College Standaardisatie dat onder meer adviseert over het gebruik van standaarden.

Ten slotte hebben de leden van de VVD-fractie gevraagd in hoeverre publieke dienstverleners verplicht zijn om producten van GBO.Overheid af te nemen.

Er is geen formele verplichting in het gebruik van de producten van GBO.Overheid. Wel hebben Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen zelf bestuurlijke afspraken gemaakt in het zogeheten Nationaal Uitvoeringsprogramma dienstverlening en e-overheid (NUP) over het gebruik van (onder meer) de producten van GBO.Overheid. Een aantal producten in het NUP kent een verplicht gebruik.

Ik vertrouw erop dat ik u met deze brief voldoende heb geïnformeerd en hoop dat uw Kamer mijn voornemen tot het instellen van de tijdelijke baten-lastendienst GBO.Overheid per 1 januari 2010 steunt.